

ANTIKNARISK FÖRUNDERSÖKNING 2020

Britt-Marie Lennartsson

LINDBERGS KYRKA FRAMTAGANDE AV BEMÅLAT BRÄDTAK

Halland, Varbergs kommun, Lindbergs socken

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:16

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2020

Antikvarisk förundersökning 2020

Bild framsida: Del av bemålat bräddtak som frilagts i januari 2020. De ljusa rutorna har provrengjorts.

Foto: Britt-Marie Lennartsson (fotonr 2020-08-20).

Grafisk form: Anders Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Kulturmiljö Hallands diarienummer 2019/332.

Britt-Marie Lennartsson

LINDBERGS KYRKA FRAMTAGANDE AV BEMÅLAT BRÄDTAK

Halland, Varbergs kommun, Lindbergs socken

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:16

INNEHÅLL

Inledning.....	6
Uppdraget.....	6
Förundersökningens syfte.....	6
Upplägg och metod.....	6
Historik och beskrivning.....	7
Lindbergs kyrka.....	7
Konsekvensbeskrivning.....	10
Kulturhistorisk kontext.....	10
Den nyklassicistiska interiören.....	10
Det nuvarande takets skick och kulturhistoriskt värde.....	11
Det underliggande brädtakets skick och kulturhistoriskt värde.....	11
Konsekvenser av att bevara nuvarande tak.....	12
Konsekvenser av att ta fram det bemålade brädtaket.....	13
Sammanfattning.....	
Källor.....	16
Litteratur och tryckta källor.....	16
Övriga handlingar.....	16
Fotonummer.....	16
Rapporter från Kulturmiljö Halland hittills 2020.....	17

INLEDNING

Uppdraget

Kulturmiljö Halland har på uppdrag av Lindbergs församling, efter byggmöte 2020-02-06, utfört en antikvarisk förundersökning inför frågan om att ta fram det bemålade trätaget i kyrkorummet i Lindbergs kyrka. Förundersökningen är gjord av bebyggelseantikvarie Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland, certifierad sakkunnig av kulturvärden. Rapporten är framtagen i februari 2020.

Förundersökningens syfte

Under pågående renovering av Lindbergs kyrka, länsstyrelsens beslut 433-7268-17 datum 2017-07-03, påträffades ett bemalat trätak under det nuvarande masonit- och glasfiberklädda taket. Frågan har därför uppstått om detta bräddtak skulle tas fram igen. Denna antikvariska förundersökning ska belysa konsekvenserna av ett framtagande av detta bemålade trätak.

Lindbergs kyrka skyddas genom Kulturmiljölagens fjärde kapitel. Kyrkan ska därför vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas och dess utseende och karaktär inte förvanskas. Vid förändring måste tillstånd sökas hos länsstyrelsen.

Enligt Riksantikvarieämbetets vägledning för tillämpning av Kulturmiljölagen ska en ansökan om tillstånd innehålla beskrivning av, och motivering till, den föreslagna åtgärden, samt en redovisning av tilltänkt arbetsmetod och materialval. Det ska även finnas en beskrivning av den föreslagna åtgärdens påverkan på byggnadens, föremålets eller anläggningens kulturhistoriska värden - en konsekvensutredning.

För att länsstyrelsen ska kunna göra en bedömning krävs ett beslutsunderlag vilket definierar de kulturhistoriska värden som påverkas i det enskilda ärendet.

Länsstyrelsen måste också ta ställning till de behov och önskemål som brukarna har samt hur långsiktigt hållbara de föreslagna åtgärderna är. Det finns inga standardlösningar, utan varje kulturminne måste behandlas utifrån sina individuella förutsättningar och sitt specifika sammanhang.

Upplägg och metod

Aktuell konsekvensutredning inleds men en kort historik och beskrivning av Lindbergs kyrka, med betoning på interiören och dess förändringar. Därefter beskrivs kyrkans kulturhistoriska värden med fokus på interiören, det nuvarande taket, det underliggande bräddtaget samt hur de ändringar som genomförts under kyrkans tid kan värderas. Konsekvensbeskrivningen tar upp två alternativ. Dels att behålla nuvarande tak i enlighet med länsstyrelsens beslut med tillhörande handlingar och dels att ta fram det underliggande bemålade bräddtaget.

Ett besök på plats har gjorts, där kyrkan har ockulärbesiktigats och fotodokumenterats i de delar som förändringar avses göras.

Som underlag har den karakterisering och värdering som finns i Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister använts. Uppgifterna här kommer från ett projekt där samtliga kyrkobyggnaderna i Halland karakteriserades och värderades. En genomgång av arkivmaterial på Kulturmiljö Halland som delvis innehåller material från ATA (Antikvariskt topografiskt arkiv, RAÄ.) har gjorts.

Viss information om kyrkorestaureringar och överblick över nyklassicistiska kyrkor har hämtats från Sockenkyrkoprojektets rapport från 2002 samt finns att få i Robin Gullbrandssons *Tusenårigt arv – Skara stifts kyrkor* samt *Tills du återupprättat Helgedomarna – kyrkorestaureringar i Västergötland 1920-1960*.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Lindbergs kyrka

Lindbergs kyrka är byggd 1851-53 i nyklassicistisk stil och består av ett rektangulärt långhus med halvrunt korparti och torn i väster. Byggmästare var Andreas Persson i Erikstorp i Bollebygd från den kända byggmästargruppen från Sandhults socken i Västergötland. Den nuvarande kyrkan har föregåtts av en medeltida kyrka samt en kyrka från 1803, som revs efter endast 40 år. Kyrkans äldsta inventarier utgörs av fragment av en dopfunt från 1200-talet och ett krucifix från 1400-talet. Kyrkan är såväl exteriört som interiört välbevarad och typisk för byggnadstidens nyklassicistiska strömningar.

De vitputsade fasaderna artikuleras med hörnpilastrar och en slätputsad gesims löper obruten utefter långhusets takfot och fortsätter runt tornet i en gördelgesims. Fasaderna genombryts av stora rundbågiga fönsteröppningar och portalerna kröns av lunettfönster. Tornet har tandsnittsortnamentik under takfoten och kröns av en lanternin med kort spira. Långhusets flacka sadeltak är tegeltäckt medan tornet har kopparsplåttäckning.

Interiören och dess förändringar

Interiören har en tydlig nyklassicistisk karaktär, även om vissa ändringar genomförts under åren. Ursprungliga karaktärsdrag och inslag från byggnadstiden är kyrkorummet stora rymd med ett långhus med fyra bänkkvarter jämnt fördelade på båda sidor av en mittgång samt en bredare tvärgång mellan entréportar i norr och söder. Rummet är stort och ljust med stora rundbågiga fönster, slätputsade väggar och ett slätt välvt målat tak av glasfiberväv på masonit. Ursprungligen var taket sannolikt ett reveterat trätak vilket rester av kalkputs på vinden tyder på. 1886 ska taket ha klätts in med ett spontat trätak som ännu finns kvar. Dessa brädor bär spår av en mörkt brunröd lasering. Detta kan dock vara en undermålning för att minska färgsugning vid senare bemålning.

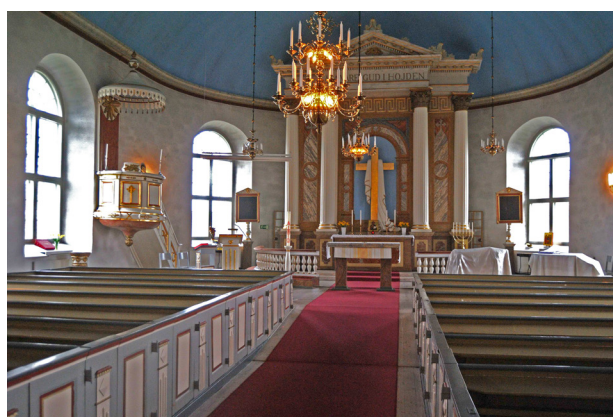
Ursprunglig inredning är bland annat predikstolen, vindfången med entréportaler, altarringen och den praktfulla monumentala altaruppsatsen. Altaruppsatsen är utformad som en tempelgavel med

Foto: AB Flygtrafik

Hallands kulturhistoriska museum

Lindbergs kyrka, flygfoto från 1951, Hallands Kulturhistoriska museum.

Lindbergs kyrka, interiör mot altaruppsatsen. Foto: B Ahnlund.

Kolonnerna som bär upp läktaren här ha färgsättning från 1851-53.

Kyrkans interiör så som den såg ut 1918 med rikt målad dekor. Foto S Gunnäs/ATA.

korintiska kolonner och altarkors med svepeduk på ursprunglig plats. Bänkinredningen är till viss del ursprunglig men den byggdes om 1936.

Rummets och inredningens färgsättning har varierat genom åren. Hela kyrkan dekormålades 1904 enligt tidens ideal. De släta väggarna delades in med horisontellt målade band, eventuellt för att efterlikna någon typ av kvaderstensimitation, i ljusa kulörer. Bräddtakets från 1886 dekormålades också. Under dagens ytskikt av masonit finns detta dekormålade bräddtak kvar. Taket bemålades i en ljus färgskala i något dämpade jordfärger med inslag av ljus lavendelblått. Taket delades in i enfärgade ljus gula fält av breda ramar; först en ljus gråblå samt en något mörkare ockragul ram. Mellan fälten skapades breda band som slätspacklats och målats i ljus lavendellila med stiliserade blomrankor. Inventarierna bemålades också i denna färgskala.

1936 genomfördes en omfattande tidsenlig renovering. Bänkinredningen byggdes om så att den blev mer bekväm med bättre lutning på sitsen och

ryggstödet. Gavarna bevarades dock. Nytt trägolv lades ovanpå det gamla och centralvärme installerades. Kyrkan fick en ny färgsättning i mörkare, dämpade jordfärger i brunt, grått och grönt. Denna färgsättning finns ännu kvar på baksidan av altarpopsatsen. Trätaket kläddes in med masonit så att det blev slätt och målades i en ljus grågrön kulör.

1961 genomfördes en ny renovering. Orgelläktaren utvidgades med 75 cm och kyrkorummet fick en ny färgsättning. Det finns en uppgift om att taket nu fick sin blå kulör. Ett odaterat vykort, som anges vara från före renovering 1979-80, har dock taket en ljus grön kulör och väggarna en varm gulrosa ton. Där radiatorer nu tagits ned finns spår av denna rosa färg på väggarna. Även bänkinredningen tycks vara målad i varma jordtoner på vykortet.

1979-80 genomfördes en renovering när läktarunderbyggnaderna tillkom, de tre bakersta bänkarna togs bort och fönstren byttes ut. Innerväggar och tak målades med latexfärg. Det är därför sannolikt

På altaruppsatsens baksida finns färgsättningen kvar från 1936.

Enligt text på baksidan av detta vykort visar det Lindbergs kyrka före 1979/80. Kulturmiljö Hallands öppna arkiv.

att det var nu som taket kläddes in med glasfiberväv och målades klart himmelsblå. Enligt ett vykort från 1984 fick kyrkan nu ett ljusare färgsättning i kallare kulörer och väggarna har nu fått sin vita kulör.

Vid en invändig renovering 2000-2001 avlägsnades några bänkrader längst fram och koret utvidgades. Det ursprungliga trägolvet i koret togs fram och en anslutande ramp byggdes. Altarringen delades in i fem sektioner och öppnades upp framtill. Övriga golvytor i kyrkan slipades och behandlades med lut och vitpigmenterades, utom inne i bänkarna där den lackade ytan behölls. Även de båda bakre bänkraderna togs bort. Konserveringsarbeten utfördes på den fasta inredningen i syfte att återgå till färgsättningen från 1904. Bl.a. återfick altaruppsatsens sitt utseende från 1904 och språkbandet återskapades med smärre avvikelser. Den blå botenkulören bakom korset anpassades dock till takets blå kulör. På kolonner, pilastrar, predikstol och altarring valdes dock att återgå till den gråvita färgsättningen med inslag av guld från 1850-talet. Predikstolens botten, nummertavlorna samt dopfunten återfick rödvit marmorering som även påträffades på altaret.

Vykort från 1984. Kulturmiljö Hallands öppna arkiv.

Lindbergs kyrka, nuvarande utseende. Foto: C. Skeppstedt, Kulturmiljö Halland.

KONSEKVENSBESKRIVNING

Kulturhistorisk kontext

I inventeringen över stiftets kyrkor i Bebyggelseregistret ges kyrka följande användarråd (2006) sammanfattas karaktär och värde enligt följande:

Lindbergs kyrka är höglänt belägen på medeltida kyrkplats centralt invid vägkorset i Lindberg i utkanten av Munkåns dalgång, norr om Varberg. Kyrkan utgör tillsammans med prästgården, kyrkstallarna, klockaregården och församlingshem och skola med lärarbostad ett äldre väl sammanhållet sockencentrum.

Kyrkobyggnaden är såväl exteriört som interiört i huvudsak välbevarad och typisk för byggnadstidens nyklassicistiska strömningar. Trots senare renoveringar har denna karaktär som helhet bevarats.

ATT SÄRSKILT TÄNKA PÅ i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

Kyrkogårdens murar, grindar, trädrader och grusade gångar.

- Den välbevarade exteriören och interiören.
- Den fasta inredningen från byggnadstiden.
- Den medeltida dopfunten och krucifixet.

Den nyklassicistiska interiören

Under perioden ca 1760-1860 byggdes ett stort antal kyrkor i Sverige i lite olika varianter av nyklassicistisk stil. Kyrkorna ritades oftast av arkitekter på Överintendentämbetet. Källorna nämner ingen arkitekt till Lindbergs kyrka, men den hör till en av de många kyrkor i Västsverige som uppfördes av byggmästare från Sandhult i Västergötland. Sandhults byggmästare byggde ett stort antal nyklassicistiska kyrkor under denna tid i Västsverige; såväl i Göteborgs och Skara som Växjö stift. Överlag har dessa kyrkor bevarat sin exteriör men genomgått större förändringar interiört.

Lindbergs kyrka uppvisar några typiska karaktärsdrag såsom trägolv, vitkalkade rena väggar och stram inredning i gråa och vita nyanser med inslag av guld. Dekorativa inslag är koncentrerade till predikstol och orgel vid sidan av den framhävda altaruppsatsen. I Lindbergs kyrka finns en av de typiska välarbetade predikstolar från Mjölby

mästare och bänkgavlarna är också typiska för Sandshultsbyggarnas kyrkor och altarpartiet är typiskt framhåvt genom det populära triumfbågemotivet som ramar in ett kors med svepning. Triumfbågens rundning går igen i de stora fönsteröppningar och altarring. Strävan efter symmetri är påtaglig med en tydlig axialitet; dvs mittgång med bred tväraxel. Sakristian förlades i det runda koret bakom ett altarskrank som i symmetriskt syfte försågs med två ingångar. I Lindbergs kyrka finns dock inget regelrätt altarskrank från vägg till vägg, men altaruppsatsen bildar ändå en skärmvägg. Kyrkorummen utmärks av en större rymd än tidigare med flackt välvt tak, vanligtvis byggt i trä och målat i ljus blått eller grått.

Under det sena 1800-talet växte en skarp kritik fram mot de nyklassicistiska kyrkorna som ansågs profana, kyliga, kala och trista. Restaureringar från sekelskiftet 1900 blev ett uttryck för tidens smak och behov med målet att berika kyrkorummet med färg och dekorativa inslag för att skapa en mer ombonad och varm stämning. Detta gällde såväl nybyggda kyrkor som vid renoveringar av äldre kyrkor. Ofta användes tidens nystilar som renässans, romanik och gotik. Därför finns det ytterst få genuint välbevarade nyklassicistiska interiörer kvar.

Det finns inte heller många kyrkor som bevarat det rika dekorativa utseende som skapades kring sekelskiftet 1900 eftersom dessa nästan alltid togs bort i restaureringar några årtionden in på 1900-talet. Det nyklassicistiska idealet stämde väl överens med den egna tidens stilideal. I Lindbergs kyrka målades väggarna om i ett monokromt utförande och taket kläddes in med masonit. Färgsättningarna utfördes i dämpade ljusgrått, grönt och brunt, för att återskapa det ett stramare äldre tidskikt som också överensstämde med tidens funktionalistiska ideal. Vid denna tid togs ofta sparade äldre inventarier åter in i kyrkorummet, som sparats från en äldre föregångare till de nuvarande kyrkorna.

Längre fram under senare delen av 1900-talet började även sekelskiftets hantverksmässigt skickliga inslag uppskattas av såväl restaureringsarkitekter som antikvarier. Många kyrkorum är därför en blandning av ursprungligt utseende och olika tiders renoveringar och ändringar. Lindbergs kyrka är till stora delar mycket välbevarad sedan byggnadstiden och har tydliga drag från kyrkor byggda av Sandhults

byggmästare. Det som främst ändrats är takets utförande och färgsättningen. Taket målades blått 1960 eller 1980. Väggarna är vita sedan 1980, vilket skulle kunna vara den ursprungliga kulören från 1851-53. Inventarierna är målade med en blandning av färgsättningar från 1851-53, 1904, 1936 och 1980.

Det nuvarande takets skick och kulturhistoriskt värde

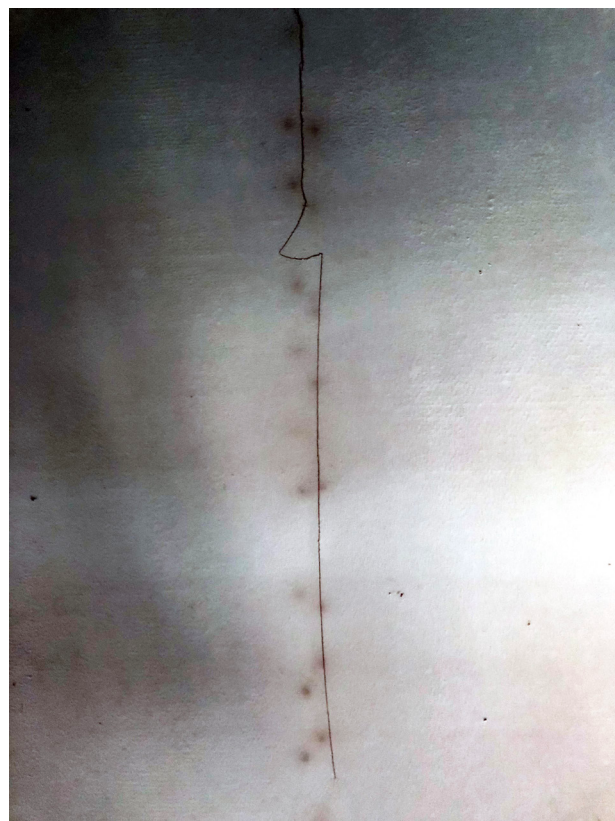
Det nuvarande taket är ett resultat av renovering från 1930-talet när brädtaket byggdes in med masonit. Det släta enfärgade utförandet är dock ett drag som utmärker nyklassicistiska kyrkor och kan därför ses som ett värdefullt stildrag. Det är dock inte känt om taket i Lindberg ursprungligen var reveterat till ett slätt utförande, eller om det var ett flackt välvt målat brädtak vilket var det vanligaste i dessa kyrkor. Det släta utförandet har dock präglat kyrkorummet under i alla fall de senaste drygt 80 åren vilket har ett visst kontinuitetsvärde.

Detta har klänts in med glasfiber och bemålats med den starka klarblå kulören med latex- eller akrylatfärg 1961 och/eller 1980. Den blå kulören har sannolikt funnits i kyrkorummet tidigast 1961, men troligtvis 1980. Den blå kulören återfinns inte i övrig interiör utom som bakgrund till altarkorset, vilket dock är en sentida anpassning. Det underliggande masonittaket i en ljusgrå kulör kan dock ha varit en anpassning till ett äldre utseende. Nuvarande ytskikt har därför inte något högre bevarandevärde i sig då det är relativt sentida och utfört i moderna material.

Det nuvarande taket är hårt smutsat och raderna av spikar har mörknat och framträder tydligt. Det har uppstått rörelser i den underliggande masoniten vilket skapat en del sprickor, både i masonit och i glasfiberväv. Det nuvarande taket behöver rengöras, lagas samt målas om. Hållbarheten på lagningarna är dock inte långsiktig pga. sprickor i underlaget.

Det underliggande brädtakets skick och kulturhistoriskt värde

Det är inte klarlagt hur det ursprungliga taket från 1850-talet såg ut. Vanligt i nyklassicistiska kyrkor byggda av Sandhultsbyggmästarna var ett flackt välvt trätak. Enligt uppgift sattes dock det spontade brädtaket som finns under masoniten upp 1886.

Exempel på sprickor och skador på det nuvarande taket.

Framtagna stycken av det underliggande bemålade bräddtak. De ljusa rutorna utgörs av rengjorda partier.

Bräderna är målade i en laserad rödbrun kulör. Den rödbruna färgen kan ev. vara en undermålning för senare måleri för att skapa en jämn sugning in i träet. Bräddtak är karakteristiskt för nyklassicistiska kyrkor byggda av Sandhultsbyggmästarna. Bräddtak har därför ett kulturhistoriskt värde. Bräddtaket präglade kyrkorummet under i alla fall 50 år, men kan ha funnits även under de första 30 åren vilket också ger det ett kontinuitetsvärde historiskt.

Detta bräddtak bemålades med fältindelning och blomrankor i ljusa dämpade jordtoner 1904. Dekormålningen är ett uttryck för estetik och renoveringsstil typisk för tiden runt sekelskiftet 1900. Dekormålningen är av konstnärlig kvalitet utförd med stor hantverksskicklighet.

Det har ett kulturhistoriskt värde som årsring i kyrkans historia och representerar en syn tidens ideal och protest mot inredningen i nyklassicistiska kyrkor som ansågs för kala och torftiga.

Överlag är inslag från denna tids restaureringar sällan bevarade varför taket är ovanligt med ett mått av unicitet då det är ett originalmåleri.

Kulörerna stämmer troligen överens med färgsättning på andra interiöra inslag som utfördes 1904 och som återskapats vid konservering kring 2000. Det har därför redan tidigare beslutats om en återgång till ett äldre utförande.

Frilagda ytor av bräddtak är i gott skick liksom de bemålade ytorna vars färgskikt sitter bra. Det finns små hål efter spikar där masoniten fästs. Ytorna är smutsiga, men bedöms kunna rengöras utan att skada måleriet (Heberlein 2020-01-23). Två mindre partier av bräddtak har tagits bort mitt på långsidorna där det stått kaminer med skorstenar.

Konsekvenser av att bevara nuvarande tak

Positiva konsekvenser:

Det släta enfärgade utförandet är typiskt för kyrkans stil som karakteriserat kyrkorummet under lång tid.

Att bevara nuvarande tak är delvis att bevara en årsring främst från 1930-talet, med slät masonit, dock med ytskikt och kulör från 1960-80-tal.

Genom att titta på hur restaureringsideologier skiftat från sent 1800-tal fram till idag kan man se att

stora delar av arvet från närmast föregående epok raderas ut. Det finns därför en risk att vi idag tar bort det som tillfördes kyrkorna under 1900-talet, i Lindbergs fall 1936.

En mer utförlig undersökning av kulörer ska göras inom nuvarande renovering, vilket ingår i länsstyrelsens beslut om tillstånd. Anpassning av kulörval i kyrkorummet som helhet kan därför göras såväl till nuvarande utseende som till ett framtagande av det bemålade brädtaket för att skapa en sammanhållen helhet. En tillbakagång till färgsättning från 1853 och 1904 har redan påbörjats under senare tidars renovering och konservering. Konsekvensen färgmässigt av de båda alternativen kan därför bli positiv.

Negativa konsekvenser:

Takets material och ytskikt är moderna.

Vi vet inte om detta helt släta utförande har funnits i kyrkan före 1936. Det döljer ett äldre trätak från 1886 och trätak var det vanligaste i denna typ av kyrka uppförd i mitten av 1800-talet.

Att bevara och åtgärda nuvarande tak innebär en relativt låg kostnad. Det innebär dock att resurser läggs på något som i sig själv inte har något större kulturhistoriskt värde och som inte ger ett hållbart resultat.

Konsekvenser av att ta fram det bemålade brädtaket

Positiva konsekvenser:

Brädtak av hög ålder (1886) kommer att exponeras.

Brädor som material i taket är typiskt för kyrkans tillkomsttid och för kyrkor uppförda av Sandhults byggmästare.

Måleriet är av hög kvalitet både estetiskt och hantverksmässigt. Det representerar en årsring av renoveringar varav få är bevarade vilket ger det ett mått av unicitet.

Att ta fram det bemålade brädtaket innebär att ett befintligt tak med originalmålningar restaureras och konserveras – det rör sig inte om ett återskapande.

En mer utförlig undersökning av kulörer ska göras inom nuvarande renovering. Anpassning av kulörval i kyrkorummet som helhet kan därför

På södra och norra sidan av långhuset stod under en period kaminer med skorstenar. Hålen har lagats med vanliga ohyvlade brädor. Här syns en mörkbrun färg på det spontade brädtaket, under 1904 års dekormåleri.

göras såväl till nuvarande utseende som till ett framtagande av det bemålade brädtaket för att skapa en sammanhållen helhet. En tillbakagång till färgsättning från 1853 och 1904 har redan påbörjats under senare tidars renovering och konservering. Konsekvensen färgmässigt av de båda alternativen kan därför bli positiv.

För att få en bild kan man titta på exempelvis Veddige kyrka där dekormåleri från 1909 tagits fram vid en renovering 1996 i stället för att ha ett vitmålat tak enligt originalutförandet från 1867. I Förlanda kyrka i Kungsbacka kommun har det ursprungliga utseendet från 1860-talet i nyrenässans till stor del återskapats. Det välvda brädtaket är här indelat i fält i ljusa kulörer som har stora likheter med de från 1904 i Lindbergs kyrka, dock utan blomrankor. Väggarna är också indelade av horisontella linjer

Förlanda kyrka är ett exempel på kyrka med ett bräddtak målat i ljusa kulörer. Fältindelningens ramverk har stora likheter med det i Lindbergs kyrka, dock utan blomrankor. Väggarna är också målade i fält med horisontella linjer, vilket liknar det som skapades i Lindberg 1904.

i ljusa kulörer, vilka också kan ha likhet med väggarna från 1904 i Lindberg. Detta är värdiga ljusa kyrkorum, dock med mer färg och form än nyklassicismens lugn, enkelhet och stillhet.

Att ta fram och konservera måleriet innebär en högre kostnad. Att ta fram och konservera måleriet innebär att resurser läggs på att bevara och vårda ett tak med kulturhistoriskt värde och det ger ett hållbart resultat på lång sikt.

Negativa konsekvenser:

Att ta fram det bemålade taket ändrar kyrkorummets karaktär påtagligt och är inte heller en del av kyrkans tydliga nyklassicistiska helhet. Enligt Sockenkyrko-projektet (Raä 2002) anges de nyklassicistiska interiörerna som känsliga för förändringar genom sin sparsmakade och symmetriska inredning.

Exemplen i Veddige och Förlanda kyrkor kan

även betraktas som negativ konsekvens eftersom de visar på ett rum med mer färg och form än nyklassicismens lugn, enkelhet och stillhet. Taket tar en del av uppmärksamheten från inventarierna som altarpuppställning, predikstol och orgel vilket är ett tydligt drag i den nyklassicistiska kyrkan.

En årsring av restaureringsideal (1936) som karakteriserat kyrkorummet under lång tid kommer att tas bort. Det blir ett återupprepande av tidigare tiders renoveringar där man suddar ut en tidigare epoks inslag i kyrkorummet.

Sammanfattning

Veddige kyrka hade ursprungligen ett vitt tak. 1996 återskapades färgsättningen från 1909.

Lindbergs kyrka har en välbevarad nyklassicistisk interiör typisk för sin tid med många bevarade drag och inventarier. Trots det är den, liksom de flesta kyrkor, resultatet av återkommande renoveringar och olika tiders restaureringsideologier och estetiska ideal. Inredningen är till största delen ursprunglig, men färgsättningen har skiftat genom årtiondena. Idag består färgsättningen av en blandning färger från 1850-tal, 1904 och 1960/80-tal.

En mer utförlig undersökning av kulörer ska göras inom nuvarande renovering. Anpassning av kulörval i kyrkorummet som helhet kan därför göras såväl till nuvarande utseende som till ett framtågande av det bemålade bräddtakets för att skapa en sammanhållen helhet. En tillbakagång till färgsättning från 1853 och 1904 har redan påbörjats under senare tiders renovering och konservering.

Inget av alternativen innebär att återskapa ett ori-

ginalutförande. De båda alternativen representerar sin tids restaureringsideal. 1904 års bemålning representerar en slags protest mot den strama enkla nyklassicismen för att skapa en varmare miljö mer rik på inslag, kulörer och händelser. 1936 års renovering var i sin tur en protest mot sekelskiftets ideal och en tillbakagång till ett mer stramt rent kyrkorum, dock med sin tids material och metoder. Båda alternativen utgick från det befintliga kyrkorummet utan att egentligen ändra på helheten och de fasta inslagen utan handlade mer om hanteringen av ytskikten.

Det går därför inte med tydlighet säga vilket av alternativen som är rätt och fel. Aspekten av vad dagens resurser ska användas till, takens skick och långsiktigheten i åtgärden kan dock vägas in.

KÄLLOR

Arkiv

ATA – handlingar angående Lindbergs kyrka

Kulturmiljö Hallands arkiv, div. handlingar angående renoveringar av Lindbergs kyrka, kappel Lindebergs kyrka 1957-

Kulturmiljöbild, Riksantikvarieämbetet

Lindbergs kyrka i Bebyggelseregistret, Riksantikvarieämbetet, 2020-02-12

Litteratur och tryckta källor

Dahlberg, Markus & Franzén, Kristina (red.) Sockenkyrkorna: Kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2002

Gullbrandsson, Robin, Tusenårigt arv, Skara stifts kyrkor, Skara stift, 2008

Gullbrandsson, Robin, Tills du återupprättat Helgedomarna. Skara stiftshistoriska sällskap, 2008

Övriga handlingar

Christina Heberlein, Lindberga kyrka, Kyrkorummets tak åtgärdsförslag för framtagning och konservering av original brädtak med dekormålning, Göteborg 2020-01-23

Fotonummer

Digitala fotofiler till fotodokumentationen utförd 2020-02-06 av Britt-Marie Lennartsson och förvaras hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad. Originalfoton är tagna med mobilkamera och finns sparade som jpg-filer under filmnummer 2020-08. Foton på altare mm före renoveringen är tagna av Charlotte Skeppstedt, film nr 2015-10 och Björn Ahnlund, film nr 2017-56, Kulturmiljö Halland.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se